

'N SNELONTPLOOIINGSMAG VIR AFRIKA: ENKELE HISTORIESE PERSPEKTIEWE

André Wessels¹

Summary

At the beginning of the third millennium Africa is still suffering from the scourges of hunger, diseases and a variety of ongoing conflicts. In this study a possible solution with regard to one aspect of Africa's multidimensional problems is discussed in historical perspective, namely the role that a rapid reaction force (RRF) can play in solving conflicts and potential conflicts. For too long Africa has suffered from the dreadful consequences of armed conflict, and the time has come for Africans (and especially their governments) to do something themselves to combat this particular scourge. The importance of an RRF is discussed; the envisaged European Union's RRF is analysed (as a parallel example); the composition of an RRF is discussed, as well as the resources that are available in Africa for creating an RRF, with special reference to the role that the South African National Defence Force can play.

1. INLEIDING

Kyk 'n mens na toestand in Afrika kort na die begin van die derde millennium, sien 'n mens helaas steeds oral die spore van die vier perderuiters van die apokalips: oorlog, hongersnood, siekte en dood.² Hierdie toedrag van sake skep oneindig baie pyn en lyding vir miljoene van die kontinent se inwoners, is die hooforsaak van Afrika-pessimisme en dus ook die hooforsaak vir die negatiewe persepsies wat in die buiteland omtrent die kontinent bestaan - daardie "getto van de wereld", soos een Nederlandse kommentator al na die kontinent verwys het.³

In hierdie artikel word 'n moontlike oplossing ten opsigte van een aspek van Afrika se veeldimensionele probleme in historiese perspektief bespreek, naamlik die rol wat 'n snelontplooiingsmag⁴ (SOM) in die oplos van konflik of potensiële konflik kan speel. Uitgaande van die standpunt dat Afrika dit nie langer kan bekostig om

¹ Departement Geskiedenis, Universiteit van die Vrystaat, Bloemfontein.

² S Petersen, "Keeping the four horsemen at bay", **The Natal Mercury**, 2 Januarie 1995 (artikel oorgedruk uit **The Telegraph**, Londen).

³ R van Rijckevorsel, "Afrika: getto van de wereld", **Elsevier**, 16 Julie 1994, p. 29.

⁴ 'n Snelontplooiingsmag (SOM) en snelreaksiemag (Engels: rapid reaction force) word vir die doeleindes van hierdie studie as een en dieselfde tipe mag beskou, maar eersgenoemde term word verkies en deurgaans as SOM afgekort (meervoud: SOM'e). Snelle ontplooiing impliseer dat ook snel gereageer is op 'n bepaalde uitdaging (probleemsituasie).

gebuk te gaan onder 'n verskeidenheid vorme van konflik nie en dat die beveiliging van die kontinent en die handhawing van wet en orde verkieslik deur Afrikane self (eerder as deur buitelanders) gedoen moet word, word die redes waarom 'n SOM belangrik is, ontleed; 'n parallelle voorbeeld (naamlik die Europese Unie se Rapid Reaction Force) word kortliks bespreek ten einde perspektief te verskaf; daar word na die samestelling van 'n SOM gekyk; en daar word gelet op wat Afrika-weermagte kan bied ten opsigte van 'n SOM, met spesiale verwysing na die Suid-Afrikaanse Nasionale Weermag.

2. DIE BELANGRIKHEID VAN 'N SNELONTPLOOIINGSMAG VIR AFRIKA

Die groot verskeidenheid en ernstige leierskaps-, bestuurs-, politieke, militêre, ekonomiese, omgewings-, opvoedkundige, geslags- en maatskaplike probleme waarmee die mense van Afrika worstel, word dekades lank reeds in besonderhede deur akademië, joernaliste, politici en andere ontleed en gedebatteer en daar word dus nie hier verder daarop ingegaan nie - en ook nie op die verskeidenheid oplossings wat al aan die hand gedoen is nie.⁵ Aangesien die genoemde vraagstukke onderskeibaar maar nie skeibaar is nie, en inderdaad kousaal met mekaar verband hou, is dit moeilik (maar ook nie aan te beveel nie) om een knelpunt as die oorheersende een te probeer aandui. Aangesien in hierdie studie gefokus word op 'n moontlike oplossing vir een van die kernprobleme waarmee Afrika worstel, naamlik gewapende konflik, word wel kortliks by dié probleem stilgestaan.⁶

Volgens die gesaghebbende International Institute for Strategic Studies (Londen) was daar in die jare 1945-94 afgehandelde konflikte in 21 lande in Afrika waarin ten minste 1000 persone per konflik gesterf het (totale aantal sterftes 4 180 000 in Sub-Sahara-Afrika en 206 000 in Noord-Afrika - groottotaal vir die hele wêreld: 10 396 000). Sedertdien was (of is) daar steeds gewapende konflik in ten minste 28 Afrikastate, wat tot dusver tot die dood van meer as 2 miljoen mense aanleiding gegee het (met die uitsondering van sowat 87 000 in Algerië, almal suid van die Sahara). Die meeste ongevalle (dooies) was in Algerië (100 000, burgeroorlog en

⁵ Kyk bv. die artikels van CN Diouf ("Africa forges ahead"), GY Dogbey ("Towards a strategic vision for a continent in distress"), GE Kiang ("Africa: problems, challenges and the basis for hope"), C Nwobi ("Tomorrow is the product of our actions today") en A Wessels ("Visions of the future of Africa: a South African perspective") in O Adesida en A Oteh (reds.), **African voices, African visions** (Uppsala, 2001), pp. 31-6, 37-52, 67-83, 124-30 en 193-208; en wat betref Suid-Afrika se ekonomiese en maatskaplike probleme, en moontlike oplossings, veral C Sunter, **The high road: where are we now?** (Kaapstad, 1996) en **Pretoria will provide and other myths** (Kaapstad, 1994).

⁶ Kyk in die algemeen bv. RW Copson, **Africa's wars and prospects for peace** (New York, 1994); BW Hodder, **Power and politics in Africa** (Londen, 1973); H Glickman (red.), **Ethnic conflict and democratization in Africa** (Atlanta, 1995); O Furley (red.), **Conflict in Africa** (Londen, 1995).

onafhanklikheidsstryd, 1954-63; 87 000, opstande/terreur, 1992+); Angola (1 582 000, onafhanklikheidsstryd en burgeroorlog, 1961-2002); Burundi (322 000, burgeroorloë, 1972 en 1993+); Nigerië (1 000 000, burgeroorlog, 1967-70; 13 000, opstande, 1980-1, 1984 en 1999+); Rwanda (920 000, burgeroorloë, 1956-65 en 1990+); Somalië (359 000, burgeroorlog, 1991+); Soedan (500 000, burgeroorlog, 1963-75) en Uganda (612 000, burgeroorloë en staatsterreur, 1966, 1971-8, 1978-9, 1981-7 en 1993+).⁷

Een van die jongste konflikte in Afrika is die rebellie wat op 19 September 2002 in die Côte d'Ivoire (Ivoorkus) uitbreek het - tot 1999 (toe daar 'n staatsgreep was) nog een van die mees stabiele, vreedsame en ontwikkelde lande in Afrika. Dit is insiggewend (maar vanuit 'n Afrikaperspektief ook ontstellend) dat Frankryk (die voormalige koloniale moondheid) soldate moes stuur om vrede te probeer herstel. Sedertdien, op 3 Februarie 2003, het pres. Thabo Mbeki tydens 'n Afrika-Unie (AU)-beraad voorgestel dat 'n AU-vredes- en veiligheidsraad tot stand gebring moet word ten einde konflik op te los wat, indien nodig, ingryping in 'n land kan beteken.⁸

Sedert die meeste Afrikastate vanaf 1960 onafhanklik geword het, het staatsgrepe of staatsgreespogings in meer as die helfte van dié state plaasgevind en het huursoldate by talle geleenthede by konflikte in Afrika betrokke geraak, byvoorbeeld in die voormalige Belgiese Kongo, die Seychelle-eilande en die Comore-eilande. Die huursoldate is gewoonlik blank, en soms boonop vanaf die voormalige koloniale moondheid afkomstig.⁹ Hoewel huursoldate deur baie Afrikane gehaat word en van hierdie "dogs of war" ook al na gevangeneeming tereggestel is, maak regerings soms van huursoldate gebruik om 'n muitery of opstand te onderdruk. Aan die einde van Oktober 2002 het sowat 40 huursoldate glo in die Côte d'Ivoire aangekom om die regering te help om die rebellie aldaar te onderdruk en sou nog ongeveer 160 glo by

⁷ Ongevallesyfers by benadering. Kyk die los kaart met tabelle en statistiek in **The military balance 2002-2003** (Londen, 2002).

⁸ **The Washington Post**, 10 Januarie 2003, p. 12; **The Star**, 23 September 2002, p. 4 en 4 Februarie 2003, p. 6; **The Sowetan**, 4 Februarie 2003, p. 12; **Beeld**, 25 September 2002, p. 5, 3 Oktober 2002, p. 15 en 9 Januarie 2003, p. 15.

⁹ Kyk bv. N Scott, "Curbing mercenaries: South Africa clamps down on its '9-1-1' force", **Armed Forces Journal International**, Januarie 1998, p. 42; Y Gouleb, "Executive outcomes: mixing business with bullets", **Jane's Intelligence Review** 9(9), September 1997, pp. 426-30; H Howe, "South Africa's 9-1-1 force: mercenary groups appear to be making a comeback", **Armed Forces Journal International**, November 1996, pp. 38-9; SJG Clarke, **The Congo mercenary: a history and analysis** (Johannesburg, 1968), *passim*; GS Thomas, **Mercenary troops in modern Africa** (Boulder, 1984), *passim*; S Weinberg, **Last of the pirates: the search for Bob Denard** (Londen, 1994), *passim*; A-F Musah a Fayemi, **Mercenaries: an African security dilemma** (Londen, 2000), *passim*; M Hoare, **The Seychelles affair** (New York, 1986), *passim*; D Lamb, **The Africans** (Londen, 1985), pp. 108-33 en AJ Venter, **War in Africa** (Kaapstad, 1973), pp. 23-46, 59-72, 107-32.

hulle aansluit.¹⁰ Later het, soos reeds hierbo aangedui is, Franse soldate ook in die land aangekom om te help met die onderdrukking van die rebellie.

Dit sal uiteraard veel beter wees indien regerings in Afrika oor die militêre middele kan beskik om hul eie soewereiniteit te kan handhaaf of om, in gevalle waar hulle dit nie kan doen nie, die hulp van 'n Afrika-SOM in te roep, eerder as om van (koloniale of ander) buitelandse hulp afhanklik te wees. Indien Afrika nie in staat is om sy eie huis in orde te kry nie, gaan buitelandse moondhede óf ingryp (soos byvoorbeeld deur die Europese Unie se Rapid Reaction Force in die vooruitsig gestel word - meer oor dié mag in die volgende onderafdeling) óf (nog erger) bloot hul eie belange beskerm (deur byvoorbeeld hul burgers deur middel van 'n lugbrug te ontruim - met of sonder die tussenkoms van 'n Europese, NAVO- of VSA-SOM) en Afrika dan die rug keer - wat net tot verdere marginalisering en nog groter probleme sal lei.

Die belangrikheid van 'n SOM vir Afrika word beklemtoon deur die Afrika-Renaissance, wat onder meer die ekonomiese opheffing van die kontinent nastreef, die kontinent se mensemateriaal wil ontwikkel en ook groter samewerking tussen die state van Afrika ten doel het. 'n Logiese uitvloeisel van die Afrika-Renaissance was die totstandkoming van die Afrika-Unie (AU) in Durban op 9 Julie 2002, in die plek van die Organisasie vir Afrika-Eenheid (OAE). Van die AU se doelstellings is onder meer om die soewereiniteit, territoriale integriteit en onafhanklikheid van lidlande te verseker, en om vrede, sekuriteit en stabiliteit op die kontinent te bevorder - indien nodig deur in te gryp in 'n land waar konflik heers; iets wat uiteraard tot spanning binne die AU kan lei.¹¹

Die voorgestelde SOM kan 'n belangrike rol speel ten opsigte van die handhawing van wet en orde binne lande, maar ook ter bewaring van die vrede tussen lande. Die doel van 'n goedgeorganiseerde en sterk SOM (in die algemeen, maar spesifiek in die Afrikakonteks) is onder meer om deur middel van afskrikingspotensiaal persone of groepe wat rebellie, staatsgrepe, oorlog of ander vorme van konflik wil ontketen, te ontmoedig om dit te doen; waar konflik wel uitbreek het, so spoedig moontlik in te gryp, die gewapende optrede te stop en die situasie te stabiliseer sodat diplomate, politici en/of ander belanghebbende rolspelers 'n permanente vreedsame oplossing vir die probleem kan vind; waar nodig dus vrede deur middel

¹⁰ Kyk bv. **The Citizen**, 1 November 2002, p. 11; **Business Times**, 21 November 2002, p. 4; "Ivory Coast president pledges to cease hostilities, send home mercenaries", <<http://ap.tbo.com/ap/breaking/MGAF7MRLIAD.html>>, pp. 1-2.

¹¹ MW Makgoba, **The African Renaissance: the new struggle** (Sandton, 1999), *passim*; A Hadland en J Rantao, **The life and times of Thabo Mbeki** (Rivonia, 1999), pp. 153-8, 170-83; **African Union Summit** (brosjyre); JF Kirsten, "Die Afrika-Unie: wat is dit en kan dit werk?", **Woord en Daad** 382, somer 2002, pp. 17-21.

van militêre intervensie af te dwing; waar vrede (of 'n skietstaking) reeds bewerkstellig is, die vrede te bewaar (vredesbewaringsmag); en waar daar vloedrampe, hongersnood en/of dergelike probleme bestaan, humanitêre en/of soek-en-reddingswerk te verrig.

3. EUROPA SE RAPID REACTION FORCE

Ten einde die voorgestelde SOM vir Afrika in perspektief te plaas, word kortliks op die ontstaansgeskiedenis en doel van die Europese Unie (EU) se Rapid Reaction Force (RRF) gelet. Aan die begin van die 21ste eeu is die EU vasbeslote om 'n eie weermag vir Europa tot stand te bring, iets wat belangbetsings met die Noord-Atlantiese Verdragsorganisasie (NAVO), en in besonder die Verenigde State van Amerika (VSA) tot gevolg het. Frankryk se pres. Jacques Chirac wil byvoorbeeld hê dat die EU-mag onafhanklik van, maar "gekoördineerd" met NAVO moet opereer - wat dit ook al mag beteken.¹²

Die idee van 'n Europese militêre mag dateer terug na die vroeë vyftigerjare van die vorige eeu (Pleven-plan), maar die jongste idees in dié verband vloei voort uit die Maastricht-verdrag van 1991 toe die EU onder meer besluit het om 'n eie Europese buitelandse en veiligheidsbeleid uit te werk. Reeds in 1991 is 'n Frans-Duitse korps tot stand gebring (met hoofkwartier in Straatsburg), en met verloop van tyd is 'n Eurokorps (50 000 soldate van vyf lande) gevorm. Toe Joegoslawië aan die begin van die negentigerjare van die vorige eeu uitmekaargebreek het - met gepaardgaande militêre konflik en "etniese suiwering" wat tot die dood van derduisende burgerlikes gelei het - het die VSA aanvanklik doelbewus nie betrokke geraak nie. Die soldate van die Europese moondhede wat wel betrokke geraak het, het hul nie goed van hul taak gekwyt nie. Dit was duidelik dat die Europese NAVO-lande (wie se gesamentlike weermagte in elk geval getalsgewys en met betrekking tot toerusting slegs twee-derdes van die VSA se slaankrag het) nie sonder die VSA suksesvol kan opereer nie. Tydens die Kosovo-veldtog (1999) het die VSA wel betrokke geraak, sowat twee-derdes van die vliegtuie verskaf wat ontplooi is, en was vir alle praktiese doeleindes die dryfkrag agter die geallieerde veldtog. Dit was duidelik dat die Europese lande militêr ernstig tekort geskiet het. Die Balkan-krisis was 'n belangrike katalisator wat betref die daarstel van 'n Europese RRF. Tydens die Helsinki-spitsberaad (Desember 1999) het EU-lande besluit om teen 2003 'n mag van 50-60 000 EU-lidlandsoldate (wat binne 60 dae vir 'n jaar lank ontplooi kan word) op die been te bring. Die RRF moet in staat wees om onder meer humanitêre en reddingswerk te doen, asook vredesbewaringswerk en vredesafforseringswerk (met ander woorde effektiewe militêre intervensie). Ten einde sodanige mag in

¹² WA Hay en H Sicherman, "Europe's Rapid Reaction Force: what, why, and how?", <<http://www.nyu.edu/globalbeat/emu/FPRI0201/hyml>>, pp. 1-2.

stand te hou, word 'n poel (voedingsbron) van ongeveer 100 000 soldate, 400 gevegsvliegtuie en 100 vlootvaartuie benodig. Die RRF sal onder bevel van die EU-lidlande staan en nie onder die Europese Kommissie nie - dit wil sê dit sal 'n Pan-Europese mag wees, nie 'n Brusselsmag nie. Elke deelnemende land se soldate, vliegtuie en skepe sal dus onder daardie bepaalde land se beheer bly, hoewel as deel van 'n RRF wat 'n oorkoepelende Europese bevel- en beheerstruktuur sal hê. Die RRF se primêre fokus is Europa, maar dit kan enige plek ter wêreld (onder VN-vaandel) ontplooi word.¹³

Teen die einde van 2000 was die VSA en sy Europese NAVO-bondgenote oorhoops oor die vraag of die Europese RRF sy eie beplanningstaf op die been moes bring of dié staf met NAVO kon deel. Die VSA wil hê dat die RRF slegs moet optree waar NAVO (≈ VSA) nie bereid is om betrokke te raak nie, maar ook nie onafhanklik van NAVO (dit wil sê teen die wense van die VSA, wat in die praktyk beheer oor NAVO wil behou) moet optree nie. Frankryk en Duitsland, daarenteen, is ten gunste van onafhanklike optrede. Die oplossing lê waarskynlik in 'n benadering wat daarop neerkom dat die RRF as 'n nie-amptelike dog effektiewe verlengstuk van NAVO (eerder as 'n plaasvervanger) gesien en bestuur moet word.¹⁴ Intussen, op 21 November 2002, het NAVO besluit om self ook 'n permanente NAVO-snelontplooingsmag van 21 000 op die been te bring - wat binne enkele dae enige plek ter wêreld ontplooi kan word, byvoorbeeld om terreur te bekamp. Die VSA - wat gewaarsku het dat 'n NAVO wat nie vinnig in krisissituasies kan toeslaan nie, toenemend irrelevant vir die VSA sal word - was die dryfkrag agter die NAVO-besluit.¹⁵

Ten einde aan die ideaal van 'n Europese RRF praktiese gestalte te gee, brei lande in Europa hul vermoë uit om sinvol aan 'n RRF deel te neem. Frankryk bou byvoorbeeld twee nuwe (20 000 ton) amfibiese aanvalsvaartuie ("Mistral"-klas) en Italië 'n addisionele vliegdekskip (**Andrea Doria**) wat ook vir die vervoer van soldate en voertuie gebruik kan word; België beplan om (met die hulp van Luxemburg) 'n strategiese transportskip te bou; Denemarke gaan twee multirol-ondersteuningsvaartuie bou en Brittanje se Royal Navy (RN) neem in 2003 twee nuwe "Albion"-klas amfibiese aanvalsvaartuie in diens, terwyl vier "Bay"-klas logistieke landingsvaartuie in aanbou is. Verder gaan die RN ten minste ses (en tot soveel as twaalf) nuwe "D"-klas-torpedojaers aanskaf wat gebruik kan word om troepe- en voorrade-skepe tydens RRF-operasies geleide te doen; Frankryk twee (moontlik vier) "Horizon"-klas-torpedojaers; Italië ook twee (moontlik vier) "Horizon"-torpedo-

¹³ Hay en Sicherman, pp. 2-5; **The military balance 2001-2002** (Londen, 2001), pp. 219, 283-91.

¹⁴ Hay en Sicherman, pp. 5-7; "Europe's Rapid Reaction Force", <http://news.bbc.co.uk/vote2001/h/english/main_issues/sections/facts/newsid_1122000/1>, pp. 1-6.

¹⁵ **New York Times**, 25 September 2002, p. 6.

jaers; Duitsland stel aan die einde van 2003 die eerste van drie "Sachsen"-klas-fregatte in diens; Nederland is in die proses om vier "De Zeven Provinciën"-klas-fregatte in gebruik te stel; en Spanje vier "Alvaro de Bazán"-klas-fregatte.¹⁶

Verder bou die Europese lande hul satellietverkenningvermoëns¹⁷ uit en word beplan om lugmagte se vermoëns te verbeter om soldate en wapentuig te vervoer. So byvoorbeeld gaan talle Europese lugmagte die nuwe A400M-vragvliegtuig vanaf 2008 aanskaf.¹⁸ Lug-ontplooibare mobiele lugafweerstelsels (soos die Mistral 2, Mica, ASTER 30 en Starstreak) geniet ook 'n hoë prioriteit, en ten einde lugdekking te verskaf gaan die nuwe Eurofighter 'n baie belangrike rol speel.¹⁹

Uit die oorsig van die voorgenome totstandkoming van die Europese RRF is dit duidelik dat daar by die totstandkoming van 'n SOM rekening gehou moet word met die gevestigde belange van bestaande streeks- en ander organisasies, die rol van die VN, en dat 'n SOM op militêre vlak die beskikbaarheid van goedopgeleide en -toegeruste soldate, tesame met die nodige skepe en vliegtuie, veronderstel. Vervolgens word die samestelling van 'n SOM vir Afrika kortliks toegelig.

4. DIE SAMESTELLING VAN 'N SNELONTPLOOIINGSMAG

Gegewe Afrika ('n kontinent met 53 lande en in 2003 meer as 750 miljoen inwoners) se groot oppervlakte, topografie en geskiedenis van konflik (kyk weer onderafdeling 2, **supra**), word niks minder as 'n Europese RRF van 60 000 benodig nie, maar gegewe die toestand van die kontinent se weermagte (in onderafdeling 5, **infra**, meer daaroor) word vir die doeleindes van hierdie studie met 'n minimum grootte van 10 000 soldate gewerk. Na gelang van die aard en omvang van die konflik of ramp wat aandag moet geniet, sal óf die hele mag óf dele daarvan ontplooi word. Indien al 10 000 soldate in 'n gevegsituasie ontplooi word, behoort die SOM in sy geheel gemeganiseerd en gemotoriseerd te wees. Daar is uiteraard 'n groot aantal wyses waarop die mag toegerus kan word, maar naas al die ondersteuningsvoertuie (byvoorbeeld bevel- en beheervoertuie, mobiele kombuise, water- en brandstoftenkwaens, herwinningsvoertuie, padskrapers, algemene vragmotors, ambulanse en veldhospitaalvoertuie) behoort die SOM oor ten minste 100 pantserkarre (byvoorbeeld Rooikat en/of Commando Scout), 600 infanteriegevegsvoertuie en/of troepedraers (byvoorbeeld Ratel, Mamba, RG-31M, RG-32M, BMR-600P

¹⁶ S Saunders (red.), **Jane's fighting ships 2002-2003** (Londen, 2002), pp. 52, 175, 226, 232, 258, 355, 360, 477, 646, 700, 774, 782.

¹⁷ N Fiorenza, "Eyes & ears in space: Europeans develop new space reconnaissance and communications satellites", **Armed Forces Journal International**, Julie 2002, pp. 50, 52-4.

¹⁸ N Fiorenza, "Agonising over A400M", **Armed Forces Journal International**, Mei 2002, pp. 26-7.

¹⁹ N Fiorenza, "Over European skies: European militaries develop versatile defenses to protect their rapid-reaction forces", **Armed Forces Journal International**, Desember 2000, pp. 36, 38-9.

en/of M-113A), 40 selfaangedrewe kanonne/houwitsers (byvoorbeeld G6 en/of M-109A) plus 'n aantal vuurpyllanseerstelsels (byvoorbeeld Bataleur), teenpantsermissielstelsels (byvoorbeeld ZT-3 Swift en/of TOW) en lugafweerkanon- en missielstelsels (byvoorbeeld ZU-23-2, Chaparral en/of Stinger) te beskik - en uiteraard ook oor mortiere, granaatwerpers, masjiengewere, draagbare vuurpylrigters en lugafweermisiele.

Om so 'n gesofistikeerde mag saam te stel en daarvoor bevel te voer, is geen geringe taak nie, maar alles help niks as die SOM nie snel en effektief ontplooi kan word nie. Een Lockheed Hercules C-130-vragvliegtuig kan byvoorbeeld 90 soldate, of twee RG-31M- of drie RG-32M-troepedraers vervoer. Dit wil sê C-130's (of soortgelyke vliegtuie) sal ten minste 111 vlugte moet onderneem om die hele SOM se soldate oor 'n afstand van ongeveer 3 500 km (waarna brandstofaanvulling sal moet geskied) te ontplooi, maar dan moet alle voertuie en voorrade ook nog vervoer word. Na gelang van hoeveel vliegtuie beskikbaar is, kan só 'n operasie etlike weke duur. Hou egter in gedagte dat sekere stukke toerusting so groot en/of swaar is, dat net reuse-vliegtuie soos die VSA se C-5 Galaxy en C-17 Globemaster dit sal kan vervoer. Indien dit moontlik is om die SOM per see te vervoer, sal byvoorbeeld ten minste 25 VSA-geboude "Newport"-klas-tenklandingskepe (of soortgelyke vaartuie) benodig word om die 10 000 soldate plus alle voertuie op een slag te vervoer.²⁰ In die praktyk sal 'n SOM waarskynlik deels per vliegtuig en deels per skip vervoer word.

Na gelang van die omstandighede waaronder 'n SOM ontplooi word, kan dit nodig wees om die vragvliegtuie met onderskeppingsvliegtuie te beskerm (wat dalk die aanwending van in-vlug-herbunkeringsvliegtuie kan noodsaak), terwyl troepe- en voertuigdraende skepe deur fregatte en/of torpedojaers, en dalk ook mynveërs en -jagters, geleide gedoen sal moet word - wat weer aanvullingskepe sal benodig. Ten einde die SOM sinvol in konfliksones aan te wend en te kan beskerm, sal dit lugdekking benodig - dit wil sê onderskeppings- en grondaanvalsvliegtuie (byvoorbeeld Gripen, F-16 en/of Mirages) en verkieslik ook grondaanvalshelikopters (byvoorbeeld Rooivalk en/of AH-64D Apache). Ten einde soldate en voorrade oor korter afstande in die ontplooiingsgebied te vervoer (of noodlenigingswerk te verrig) word ligte helikopters (byvoorbeeld Alouette III, BK-117 en/of A-109) en/of medium helikopters (byvoorbeeld Puma/Oryx en/of UH-60 Black Hawk) benodig, en dalk ook swaar helikopters soos die CH-47 Chinook. Vir ontplooiings oor lang afstande in die operasionele of noodlenigingsgebied (veral in uitgestrekte lande soos Suid-Afrika, die DRK en die Soedan), sal vastevlerkvliegtuie (klein en

²⁰ Tans beskik net Marokko oor 'n enkele "Newport"-klas-skip. Saunders (red.), p. 472.

groot) soos CASA-212's en C-130's ook benodig word, terwyl kommunikasie-en/of waarnemingsvliegtuie soos die Cessna 185 ook 'n belangrike rol kan speel.

5. AFRIKA SE MILITÊRE VERMOËNS²¹

Hoewel sommige Afrikalande se weermagte op papier sterk daar uitsien met betrekking tot personeel en toerusting, is die standaard van opleiding, die moreel van die personeel en die instandhouding van die voertuie, vliegtuie, helikopters en skepe nie altyd na wense nie.

Gegewe die lengtebeperkinge van 'n artikel, is dit nie moontlik om elke weermag in Afrika in besonderhede te bespreek nie. Vervolgens gaan daar dus eers 'n kort oorsig van sewe prominente Afrikastate (Suid-Afrika, Kenia, Nigerië, Senegal, Algerië, Libië en Egipte) se militêre vermoëns verskaf word en daarna 'n samevatende oorsig van byvoorbeeld die vragvliegtuie en troepedraende skepe waaroor Afrika beskik. Suid-Afrika se weermag bestaan tans uit ongeveer 60 000 uniform- en 16 000 burgerlike personeel. Die leër het 167 tenks, 242 pantserkarre, ongeveer 2 150 infanteriegevegsvoertuie en troepedraers, 190 kanonne (artillerie), 51 meer-voudige vuurpyllanseerders, 52 mobiele antitenkmissielstelsels en 76 lugafweerkannone. Die lugmag beskik oor 85 gevegsvliegtuie (insluitende spuitvliegtuie wat vir gevorderde opleiding gebruik word), 53 ander opleidingsvliegtuie, sowat 50 vrag- en passasiersvliegtuie, 11 waarnemingsvliegtuie en sowat 90 helikopters, insluitende 12 aanvalshelikopters. Die vloot²² beskik oor twee duikbote, vyf missieldraende aanvalsvaartuie, vier mynjagters, twee mynveërs, een hidrografiese opmetingskip en twee gevegsteunvaartuie.²³ Aan die ooskus van Afrika is Kenia 'n relatief ontwikkelde en stabiele land waar in Desember 2002 'n vreedsame politieke oorgang plaasgevind het. Dié land het sowat 24 000 weermagpersoneel met 78 tenks, 92 pantserkarre, 62 troepedraers, 48 veldkanonne, 94 lugafweerkannone, 29 gevegsvliegtuie, ses klein opleidingsvliegtuie, 30 vrag- en passasiersvliegtuie en 49 helikopters, insluitende 34 aanvalshelikopters; die vloot beskik oor vier missieldraende en ander patrolliebote en twee klein landingsvaartuie.

²¹ Die gegewens en statistiek (alles by benadering) in verband met Afrika se weermagte is te verkry in die gesaghebbende International Institute for Strategic Studies se **Military balance 2002-2003** en die fynere besonderhede in verband met oorlogskepe in C Saunders (red.), **Jane's fighting ships 2002-2003** – bronne wat vryelik beskikbaar is. Veral ten opsigte van leërtoerusting en vliegtuie en helikopters is die statistiek soms by benadering.

²² Ten opsigte van die Suid-Afrikaanse Vloot en die ander vlote wat in hierdie onderafdeling bespreek word, word slegs statistiek ten opsigte van die belangrikste vaartuie genoem. Klein ("inshore") patrolliebote, hawepatrolliebote, sleepbote en ander hawevaartuie word nie genoem nie en ook nie rivierpatrolliebote nie, hoewel sommige van hierdie vaartuie wel vir SOM-aktiwiteite ingespan sou kon word, bv. "Namacurra"-hawepatrolliebote vir rivierpatrollering.

²³ Wanneer Suid-Afrika se moontlike betrokkenheid by 'n SOM in die volgende onderafdeling bespreek word, sal meer besonderhede in verband met die land se weermag verskaf word.

Nigerië het Afrika se grootste bevolking (ongeveer 117 miljoen) en dienooreenkomstig ook baie weermagslede, naamlik 78 000, maar nie soveel as wat 'n mens sou verwag van so 'n groot land nie. Die leër beskik oor 300 tenks, 382 pantserkarre, ongeveer 400 troepedraers, 458 artillerie en ongeveer 100 lugafweerkanonne; die lugmag beskik oor slegs 86 gevegsvliegtuie, 59 klein opleidingsvliegtuie, 52 vrag- en passasiersvliegtuie en 38 helikopters, insluitende sestien aanvalshelikopters - maar slegs ongeveer die helfte van die vliegtuie en helikopters is diensbaar. Die vloot beskik oor een fregat, twee korvette, ses missieldraende en ander patrolliebote, twee mynjagters, een tenklandingsvaartuig en een hidrografiese opmetingskip - maar die meeste van die vaartuie is nie operasioneel nie. Senegal, op Afrika se verste weskus, is 'n klein land met 'n klein weermag (9 000 personeel), maar dié land speel 'n belangrike rol in NEPAD en die AU. Daar is 71 pantserkarre, 28 troepedraers, 18 veldkanonne en 33 lugafweerkanonne; die lugmag het agt gevegsvliegtuie, vier ander opleidingsvliegtuie, agt vrag- en passasiersvliegtuie en drie helikopters, en die vloot vyf kuspatrolliebote en twee klein tenklandingsvaartuie.

Aan Afrika se Middellandse See-kus is drie Moslem- (en deels Arabiese) lande wat nie deel vorm van swart Afrika "suid van die Sahara" nie, maar wat militêr relatief baie sterk is. Algerië het ongeveer 137 000 weermagslede met 1 089 tenks, 85 pantserkarre, bykans 2 000 infanteriegevegsvoertuie/troepedraers, ongeveer 600 kanonne (artillerie), 126 meervoudige vuurpyllanseerders, 250 antitenkkanonne en 880 lugafweerkanonne. Die lugmag het 222 gevegsvliegtuie, 54 opleidingsvliegtuie, 35 vrag- en passasiersvliegtuie, 27 ander vastevlerkvliegtuie en 63 aanval- en 50 ander helikopters. Die vloot het twee duikbote, drie fregatte, ses korvette, 27 missieldraende en ander patrolliebote (insluitende kuswagbote), drie amfibiese vaartuie en een hidrografiese opmetingskip. Libië is 'n unieke land met tans (2003) steeds 'n unieke leier en dit is moeilik om akademies 'n greep op die toestande in die land en die ware posisie van die land en beleid te verkry. Die weermag het 76 000 lede met ongeveer 2 200 tenks, 438 pantserkarre, ten minste 1800 infanteriegevegsvoertuie/troepedraers, ongeveer 1100 kanonne (artillerie), meer as 800 meervoudige vuurpyllanseerders, 3000 antitenkmissiellanseerders, ongeveer 600 lugafweerkanonne en 'n groot aantal lugafweermissielstelsels. Die lugmag het 400 gevegsvliegtuie, 238 opleidingsvliegtuie, 83 vragvliegtuie en 41 aanval- en 67 ander helikopters. Die verwaarloosde (meesal nie-operasionele) vloot het twee duikbote, twee fregatte, drie korvette, 12 patrolliebote, sewe mynveërs, vyf amfibiese en tien vragskepe. Egipte (strategies en andersins meer deel van die Midde-Ooste as van Afrika) is jare lank reeds militêr gesproke Afrika se sterkste moondeid - vanaf die middel vyftigerjare tot die laat sewentigerjare van die vorige eeu danksy Sowjet-hulp, en sedertdien danksy veral die VSA se hulp. Die land se weermag het 443 000 lede met 2 860 tenks, 412 pantserkarre, 3795 infanterie-

gevegsvoertuie/troepedraers, 1259 artillerie, 156 meervoudige vuurpyllanseerders, 2 350 antitenkmissiellanseerders, ongeveer 900 lugafweerkanonne en meer as 700 lugafweermisliellanseerders. Die lugmag het 608 gevegsvliegtuie, meer as 200 opleidingsvliegtuie, 37 vrag- en passasiersvliegtuie, 15 ander vliegtuie en 128 aanvals- en 156 ander helikopters. Die vloot beskik oor vier duikbote, tien fregatte, 37 missieldraende en ander patrolliebote, 12 mynveërs en drie amfibiese skepe.

Indien die vragvliegtuie van genoemde sewe lande (plus **alle** ander Afrikastate) wat vir die vervoer van SOM-soldate en toerusting gebruik kan word, bymekaargetel word, blyk dit dat daar sowat 360 van dié tipe vliegtuie in Afrika is. Indien die hipotetiese 10 000 soldate van die SOM deur middel van Afrikavliegtuie vervoer moet word, sal hulle teoreties almal op een slag vervoer kan word - maar dan ook net as alle vrag- en passasiersvliegtuie operasioneel is (iets wat in die praktyk onmoontlik is); dit wil sê in die praktyk sal die relatief klein getal operasionele vragvliegtuie wat wel operasioneel aan 'n SOM toegewys kan word, meer as een vlug moet onderneem om die 10 000 soldate met al hul voertuie en voorrade te vervoer. Afrika se seevaartse transportvermoë is nog swakker. Daar is in totaal slegs twee gevegsteunvaartuie, twee logistieke landingskepe, sewe gemeganiseerde landingskepe en 12 tenklandingskepe (kleiner vaartuie wat nie met veiligheid oor lang afstande ontplooi kan word nie, word nie in berekening gebring nie) en die totale dravermoë van dié vaartuie is slegs ongeveer 3 500 soldate plus óf ongeveer 130 tenks óf ongeveer 300 ander voertuie - en dan ook slegs wanneer al die genoemde skepe in diens en seevaardig is, iets wat in die praktyk onmoontlik is. Indien Afrika dus 'n SOM van 10 000 soldate (plus toerusting en voorrade) wil ontplooi, sal dit óf baie lank neem om dit te doen óf daar sal van 'n land soos die VSA se hulp gebruik gemaak moet word óf vliegtuie en/of skepe sal gehuur moet word om dit te doen.

6. SUID-AFRIKA EN 'N SNELONTPLOOIINGSMAG²⁴

Tot dusver was die Suid-Afrikaanse Nasionale Weermag (SANW) reeds betrokke by 'n SAOG-"vredesoperasie" in Lesotho (September 1998 - Mei 2000) en is SANW-personeel al in 'n vredesmagrol ontplooi in die DRK, Burundi en Ethiopië/Eritrea,²⁵ maar nog nooit werklik as deel van 'n SOM nie. Wat vandag Suid-

²⁴ Kyk in die algemeen A Retief, **South African participation in peace missions in Africa: proposals towards RSA doctrine** (SA Verdedigingskollege-geskrif, ENSP 05/02); T Neethling, "Military forces and non-traditional military roles: assessing post-Cold War developments and considering some implications for the SANDF", **Joernaal vir Eietydse Geskiedenis** 27(1), April 2000, pp. 1-18; T Neethling, "Suid-Afrika en vredesteunoperasies: perspektiewe op uitgangspunte en oorewegings", **Joernaal vir Eietydse Geskiedenis** 24(1), Junie 1999, pp. 15-35.

²⁵ Kyk bv. A Esterhuysen, "Suid-Afrika en die beslegting van gewapende konflik in Afrika sedert 1994", **Acta Academica** 34(1), April 2002, pp. 88-113. In Burundi tree die Suid-Afrikaanse personeel as 'n beskermingsselement op.

Afrika is, het egter meer as honderd jaar gelede twee Boererepublieke gehad wat slegs oor baie klein staandemagkomponente (naamlik artillerie) beskik het, maar wie se volksleërs as eenvoudige SOM'e beskou kan word. Sowel die Zuid-Afrikaansche Republiek (ZAR, oftewel Transvaal) en die Oranje-Vrijstaat (OVS) het oor 'n omvattende en goedgeorganiseerde kommandostelsel beskik waardeur tot soveel as 55 000 (grootliks selfonderhoudende en mobiele) burgers binne enkele dae opgekommandeer en byvoorbeeld aan die grense van die republieke ontplooi kon word - byvoorbeeld in Oktober 1899 toe die Anglo-Boereoorlog (1899-1902) uitbreek het. Later in dié stryd, toe die Boere tot guerrilla-oorlogvoering oorgegaan het, het die Boere hul "leërs" in kleiner eenhede verdeel wat van tyd tot tyd oor lang afstande vinnig ontplooi is - kyk byvoorbeeld genl. CR de Wet en JC Smuts se invalle in die Kaapkolonie en genl. L Botha se inval in Natal.²⁶

Vóór die Anglo-Boereoorlog was daar ook reeds ander geleenthede waar veral die ZAR 'n "SOM" operasioneel aangewend het, waarvan die saamstel en ontplooiing van 'n mag onder bevel van genl. PA Cronjé aan die einde van Desember 1895 om die inval deur dr. LS Jameson en sy "raiders" te onderdruk (Doornkop, 2 Januarie 1896) die beste voorbeeld is.²⁷ Let ook daarop dat die volksleërs of taakmagte wat die Xhosas, Basotho's en Zulu's in die negentiende eeu opgeroep of op die been gebring het om hul grondgebied teen blanke indringers te verdedig, ook as unieke SOM'e beskou kan word.

Sedertdien was daar nie weer sulke SOM-aksies waaraan Suid-Afrikaanse gewapende magte deelgeneem het nie, maar vandag (2003) is daar beslis die behoefte in Afrika aan 'n SOM. In die vorige onderafdeling is reeds kursories na die SANW se slaankrag verwys. Sedert die beëindiging van die Namibiese Vryheidsoorlog (1966-1989) is die Suid-Afrikaanse Leër en Lugmag aan 'n proses van rasionalisasie onderwerp (die vloot is reeds in die loop van die tagtigerjare geweldig afgeskaal) en vervolgens aan 'n proses van transformasie, wat aanvanklik 'n toename in die personeelsterkte tot gevolg gehad het (namate die weermagte van die TBVC-lande asook die nie-statutêre magte by die ou SAW geïnkorporeer is), maar vanaf die laat negentigerjare word daar ook wat personeel betref, afgeskaal. Waar die lugmag in 1992 nog oor 259 gevegsvliegtuie beskik het, het dit tans (2003) slegs ongeveer 85 en 53 basiese opleidingsvliegtuie (1992:130), 80 helikopters (163) en 49 vrag- en passasiersvliegtuie (63). Wanneer die nuwe Gripen- en Hawk-vliegtuie teen 2012 almal in diens is, sal die SALM slegs 52 gevegsvliegtuie hê, waarvan nege van die 28 Gripens en al 24 Hawks streng gesproke opleidingsvliegtuie is;

²⁶ Kyk bv. A Wessels, "Afrikaners at war" in J Gooch (red.), **The Boer War: direction, experience and image** (Londen, 2000), pp. 76-7, 94-6.

²⁷ Kyk bv. **The Jameson Raid: a centennial retrospect** (Johannesburg, 1996) en WJ du Plooy, **Die militêre voorbereidings en verloop van die Jameson-inval** (MA, Universiteit van Pretoria, 1959).

plus 12 Rooivalk-aanvalshelikopters, waar laasgenoemde 'n belangrike mags-vermenigvuldiger is.²⁸

Die SALM is hopelik in staat (en sal ook in die toekoms hopelik steeds in staat wees) om beskerming te verleen aan vrag- en passasiersvliegtuie wat lede van 'n SOM na hul bestemming vervoer en sal ook lugdekking aan die SOM kan verleen wanneer dit ontplooi is - maar net op 'n beperkte skaal. Dit geld ook wat betref die aanwending van die Rooivalk-aanvalshelikopter. Die "groot" wapenaankoop pakket vir die SANW het heelwat omstredenheid ontlok, onder meer omdat dit soveel geld kos, en dit kos inderdaad 'n astronomiese bedrag (hoofsaaklik as gevolg van die swak waarde van die Suid-Afrikaanse rand), maar ideaal gesproke moet ten minste 48 Gripen- en 36 Hawk-vliegtuie en ten minste 50 (in plaas van slegs 30) Agusta A-109-helikopters aangeskaf word. Naas die SALM se 44 Oryx-medium-helikopters, is ligter helikopters (tans Alouette III, eersdaags A-109) naamlik van groot waarde vir 'n SOM.

Die grootste leemte in die SALM-arsenaal is vragvliegtuie. Toe ongeveer 500 SANW-personeel in 2001 na Burundi as vredesmaglede ontplooi is, moes SA Lugdiens Boeing 747's gehuur word om die personeel te vervoer. Tans het die SALM slegs nege C-130's (wat opgegradeer is of nog gaan word, met drie ander wat in reserwe is), vier T-47TP-vragvliegtuie (opgegradeerde Dakotas), een CASA-235 en vier CASA-212's plus vyf Boeing 707's, wat ook vir brandstofaanvulling en/of elektroniese oorlogvoering en verkenning gebruik kan word. Laasgenoemde vermoë is van besondere waarde, want 'n SOM se doeltreffende aanwending is onder meer van goeie inligting afhanklik.²⁹ Ideaal gesproke moet die SALM ten minste 16 C-130's hê, 16 kleiner vragvliegtuie (soos die CASA-235) en moet die ongeveer 40-jaar-oue Boeing 707's vervang word deur nuwe spuitvliegtuie wat vir in-vlug-herbunkering en die vervoer van soldate en/of vrag gebruik kan word. Vir grondverkenning kan ook Brasiliaanse Embraer 145RS/AGS-vliegtuie aangeskaf word. Dieselfde vliegtuie (maar anders toegerus) kan ook vir maritieme en lugverkenning gebruik word.

Die vloot kan tans (2003) slegs op beperkte skaal 'n bydrae tot 'n SOM lewer. Die oorblywende vyf (van nege) aanvalsvaartuie se vermoë om vir lang periodes oor groot afstande ontplooi te word, is beperk en die gevegsteunvaartuie SAS **Drakensberg** en SAS **Outeniqua** kan weliswaar elk twee Oryx-helikopters aan boord neem, maar hulle is nie primêr bedoel of ingerig om soldate te vervoer nie - in elk geval

²⁸ **The military balance 1992-1993** (Londen, 1992), p. 210; **The military balance 2002-2003**, p. 213.

²⁹ **The military balance 2002-2003**, p. 213; H Potgieter en L Bims, **More than game: a salute to the South African Air Force** (Morningside, 1995), pp. 29, 53, 62-4; **Ad Astra** (spesiale uitgawe), September 2002, p. 16.

nie oor lang afstande nie. Beide vaartuie kan vrag vervoer, asook voertuie - veral die **Outeniqua**, met ry-op-ry-af-fasiliteite. Beide vaartuie is dan ook al by talle geleenthede gebruik om noodvoorrade en ander middele na rampgeteisterde gebiede te vervoer, en het ook al aan vredesmag oefeninge deelgeneem.³⁰ Wanneer die vloot se vier nuwe fregatte hopelik teen 2005 almal in diens geneem is, sal hy weer in staat wees om (hoewel steeds op beperkte skaal) groter skepe behoorlik geleide te doen en omvangryke patrollievaarte te onderneem. Die ideaal is dat die vloot, naas die **Drakensberg** en **Outeniqua**, ook oor 'n klein olietenkskip (soos die Italiaanse "Stromboli"-klas) en ten minste twee helikopterdraende voertuiglandings-/ambifiese vaartuie (Engels: "landing platform dock ships") sal beskik - byvoorbeeld soos die Nederlandse "Rotterdam"-klas, effens kleiner Spaanse "Galicia"-klas, die "Endurance"-klas van Singapoer of die **San Giusto** van Italië.

Die leër is tans (2003) die beste is staat om 'n bydrae tot 'n SOM te lewer. Hoewel hy waarskynlik nie op die oomblik veel meer as 'n brigade operasioneel sal kan aanwend nie, beskik hy in die Rooikat-pantserkarre en G5- en G6-kanonne oor van die beste wapens in hul soort ter wêreld. Voeg daarby Bataleur-vuurpyllanseerders en die groot verskeidenheid infanterie- en ander wapens, en Suid-Afrika kan 'n leidende rol in 'n SOM speel. Hoewel die Mamba 'n goeie troepedraer is, is dit bloot dít en die Ratel-familie infanteriegevegsvoertuie is in die sewentigerjare ontwerp en sal een of ander tyd vervang moet word. Hoewel die leër oor derduisende vragmotors en ander ondersteuningsvoertuie beskik, is dit 'n ope vraag hoeveel van hulle (wat in baie gevalle ook nie meer so nuut is nie) nog redelik gou operasioneel aangewend kan word. Waar Suid-Afrika wel ook 'n belangrike rol ten opsigte van 'n SOM kan speel, is deur militêre opleiding (Militêre Akademie, plus talle opleidingsbasisse en opleidingsterreine, byvoorbeeld te Lohatla en De Brug) en deur die kundigheid wat oor baie jare opgebou is en deels steeds beskikbaar is.

7. SLOTPERSPEKTIEF

Net soos die regering van 'n land die verantwoordelikheid moet aanvaar vir wet en orde binne dié bepaalde land, én vir die eksterne beveiliging van die land, behoort die regerings van lande in 'n bepaalde streek, en verkieslik ook van 'n kontinent, verantwoordelikheid te aanvaar vir vrede en stabiliteit in 'n bepaalde gebied of kontinent. Die privatisering van veiligheidswerk (wat deur polisie hanteer behoort te word) en wat tot die proliferasie van allerlei sekuriteitsmaatskappye lei, is problematies; soveel te meer wanneer 'n land se militêre verantwoordelikhede

³⁰ Saunders (red.), pp. 637-40; **The military balance 2002-2003**, p. 213; A Wessels, "Onwaarskynlike ambassadeurs: vlagvertoonvaarte deur Suid-Afrikaanse oorlogsskepe, 1922-2002", **Joernaal vir Eietydse Geskiedenis** 27(3), Desember 2002, pp. 68-78.

geprivatiseer word.³¹ Miskien die ergste vorm van hierdie privatisering is wanneer huursoldate (in watter vorm ook al) deur 'n regering ingespan moet word om konflik binne 'n land te probeer oplos.

Vir te lank reeds word Afrika deur verskeie vorme van konflik geteister en word VN-vredesmagte (bestaande uit baie personeel van buite Afrika) al hoe meer ingeroep (of uitgestuur) om die vrede te probeer herstel of te handhaaf. Indien daar geen ander oplossing moontlik is nie, moet intervensie van buite verwelkom word, maar die ideaal is dat Afrikane self hul kontinent se probleme sal kan oplos, byvoorbeeld deur middel van 'n SOM, analoog aan byvoorbeeld die Europese RRF. Binne die konteks van globalisering, móét daar meer en beter oor landsgrense heen saamgewerk word, sonder om staatkundige grense op te hef; en hoewel weermagte meer moet saamwerk (soos in Europa en in NAVO dekades lank reeds die geval is), moet weermagte beslis nie saamsmelt nie, maar elk bydraes kan lewer tot 'n SOM. Miskien is dit te veel verwag dat daar nou reeds 'n SOM in Afrika tot stand sal kan kom, maar tot tyd en wyl NEPAD en die AU hul kinderskoene ontgroeï het, moet ten minste op streeksvlak solank proeflopies onderneem word.

Binne die SAOG, maar ook in breër NEPAD- en AU-verband, het Suid-Afrika 'n leidende rol te speel en het die land 'n relatief klein, dog goedopgeleide en goed-toegeruste weermag met toegewyde en hoogs professionele en gedissiplineerde personeel nodig. Vir enige land is 'n goeie weermag 'n duur dog noodsaaklike militêre assuransiëpolis (met vredestrydse toepassings/uitkeervoordede, byvoorbeeld in die vorm van humanitêre en ander noodlenigingswerk). Die kontinent as geheel het 'n SOM as soortgelyke tipe assuransiëpolis nodig, met politieke orde en stabiliteit en die daaruit voortvloeiende ekonomiese en maatskaplike vooruitgang as rendement. Dit moet egter goed begryp word dat 'n SOM bloot die gewapende konflik (soms net tydelik) kan help beëindig; dit kan nie blywende vrede, orde en stabiliteit verseker nie. Ten einde laasgenoemde doelwitte te bereik, word onder meer politieke en diplomatieke aksies, ekonomiese en sosiale opheffing, mensontwikkeling (insluitende goeie onderwys) en die vestiging van 'n demokratiese kultuur benodig; kortom, Afrika benodig 'n ware Renaissance.

³¹ Kyk bv. D Shearer, **Private armies and military intervention** (Adelphi Paper 316, Londen, 1998). Vir alternatiewe sienings, kyk bv. D Brooks ("Creating the renaissance of peace: the utilisation of private companies for peacekeeping and peace enforcement in Africa") and X Renou ("Promoting neo-liberal pillage: private military companies and peace enforcement in Africa") in **Peacekeeping or pillage: private military companies in Africa** (Pretoria, 2001), pp. 1-11 en 12-23.